

De keuze van zeven miljard

(gepubliceerd in De Standaard, 31 oktober 2011)

Nummer 3, 339,194, 601 was ik, toen ik in 1965 werd geboren. Vandaag, 31 oktober 2011, verwelkomen we nummer 7, 000, 000, 000. Van nummer zes miljard, geboren in Sarajevo in oktober 1999, kennen we de naam (Adnan Mevic). Nummer zeven miljard is een meisje, geboren in India, maar verder blijft ze anoniem. Tijdens mijn leven tot nu toe verdubbelde de wereldbevolking. Meer dan 3,5 miljard mensen kwamen er bij. Als ik er in slaag om tachtig jaar te worden, wat een van mijn ambities is, maak ik het mee dat we de negen miljard overschrijden. Het is een uniek en vreemd privilege, leven in een tijd dat de wereldbevolking met meerdere miljarden mensen toenam.

Een inschatting maken van de economische, politieke en ecologische aspecten van de demografische explosie is onwaarschijnlijk complex. De vraag die zich op een intuïtieve manier het sterkst opdringt, is ongetwijfeld: hoeveel mensen kan de aarde aan? Het is ook de titel van het meesterwerk van de Amerikaanse populatiebioloog Joel E. Cohen uit 1996. Het antwoord is niet eenvoudig. Dat komt, zoals Cohen uitvoerig toelicht, omdat de vraag niet precies genoeg is. We kunnen er maar een cijfer op kleven, als we eerst bepalen wat voor leven al die mensen mogen leiden. We kunnen zeker niet met zijn allen leven als jager-verzamelaars. Vrij snel zouden we alle wilde dieren opsouperen. Evenmin kunnen we leven als de gemiddelde Amerikaan. De som van miljarden Amerikaanse ecologische voetafdrukken is veel te hoog. Fundamenteel gaat het hier om ethische keuzes. De mensheid in leven houden, ook nadat de huidige zeven miljard overleden is, is een eerste keuze. We denken niet veel verder dan enkele generaties. Wie ligt wakker van de toestand van onze planeet in 2150? Onze ethiek steunt fundamenteel op wederkerigheid: ‘Alles wat gij wilt dat de mensen voor u doen, doet dat ook voor hen’ (Matteüs 7:12). Impliciet verstaan we onder die mensen diegenen die nu leven. Als ik iets voor die mensen doe, ga ik ervan uit dat ze ten gepasten tijde iets terug doen, voor mij of de mijnen. Wie leeft in de 22^e eeuw kan me geen wederdienst bewijzen. Als we het waardevol vinden dat de menselijke soort blijft leven, moet onbaatzuchtigheid een ethische kernwaarde zijn. Het klinkt misschien contradictorisch om het over het mogelijke verdwijnen van de menselijke soort te hebben naar aanleiding van de geboorte van nummer zeven miljard. Maar de overweldigende meerderheid van biologische soorten die ooit evolueerde, is uitgestorven. De mens, zoals alle soorten, is evengoed afhankelijk van ruimte, water, voedsel en energie. Dat we kunnen tenonder gaan aan ons demografisch succes is paradoxaal, maar ecologisch evident.

De tweede ethische keuze ligt voor de hand: welke levenskwaliteit willen we de komende generaties aanbieden? Wat is dat overigens, levenskwaliteit? Het is een van de belangrijkste vragen die we kunnen stellen. Welk economisch model zorgt ervoor dat mensen een waardevol leven kunnen leiden? En wat betekent dat, ‘waardevol’? Toen Socrates de gifbeker dronk, keek hij terug op een geslaagd leven. Hij had nochtans nooit in zijn leven een auto

gehad, noch een gsm of een laptop. Zijn kinderen droegen als baby geen wegwerpluiers en hijzelf had geen Armani pak. High definition televisie kende hij ook niet, evenmin als skivakanties. Ethiek was nooit eerder zo sterk aanwezig in ons alledaagse leven als nu. Wie weet dat men veel meer mensen kan voeden met planten, dan met het vlees waarin we een groot deel van die planten investeren, kan er niet omheen: onze dagelijkse voedingskeuzes spelen in de hele demografische context een essentiële rol. Helaas weerspiegelt zich dat niet in de kookboeken die de eerste zeven plaatsen innemen van de bestsellerlijsten. Mobiliteit is een ander voorbeeld. Ooit beschouwt men ons autogebruik als een van de grote absurditeiten van deze tijd. Wandelen en fietsen zijn superieur, niet in het minst vanuit moreel oogpunt. Niettemin staan honderden miljoenen Chinezen en Indiërs te popelen om ook in de file te staan. De wijze van productie en consumptie van energie is zondermeer een van de grote ethische uitdagingen waar we voor staan.

Een derde keuze gaat over de verdeling van rijkdom. De sleutel om de levenskwaliteit van een paar miljard mensen, geboren en ongeboeren, te verbeteren is in handen van vrouwen. Ze kunnen die sleutel slechts hanteren als ze geen honger lijden, als ze onderwijs kunnen volgen en aan gezinsplanning doen. Dat alles is onmogelijk als ze arm zijn. Wij in het westen moeten de moed opbrengen om overheden te kiezen en te steunen die bereid zijn om de welvaart en rijkdom te verdelen. In ontwikkelingslanden dienen we diegenen te bestrijden die de emancipatie van vrouwen verhinderen.

Economen als Jeffrey Sachs rekenden uit dat dit alles mogelijk is en dat het niet eens zo duur hoeft te zijn. Nummer zeven miljard is welkom, uiteraard. Maar het is makkelijk en goedkoop, zelfs cynisch, om haar welkom te heten als we haar niets kunnen bieden. Ze moet op zijn minst naar school kunnen gaan en zelf kunnen kiezen met wie en wanneer ze kinderen wil, en hoeveel. Veel geluk, nummer zeven miljard.

Johan Braeckman